

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

LECȚII AeL

- 1 „Acest pasionat observator al sufletului omenesc...”
- 2 „Bubico, șezi mumos, mamă...”
- 3 „Bubico, șezi mumos, mamița!”
- 4 „Bubico, șezi mumos, mamițico!”
„Luata-ar hingherii, Bubico!”
- 5 „Madam, țineți-l să nu se dea la mine!”
- 6 „Să-i dea mamițica lăptic băiatului?”
- 7 „Ia să-i dăm lui Bubico un bombon!”
- 8 „Ține-l și pe Bubico puțin la fereastră, i-o fi cald, cum ziseși!”
- 9 Bubico „plonjează” pe geam

I. L. Caragiale - Bubico

"Bubico, șezi mumos, mamițico!" / "Luata-ar hingherii, Bubico!"

- Ce puteți deduce despre ceea ce gândește pasagerul, privindu-i chipul? „Traduceți-i” gândurile în cuvinte și interpretați-le, fiecare dintre voi, în fața colegilor. Folosiți tonul și mimica pe care le considerați a fi cele mai potrivite. Colegii vă vor privi și vor evalua calitatea interpretării, alegând dintre următoarele calificative:

- foarte bine - 😊;
- bine - 😐;
- satisfăcător - 😞;
- nesatisfăcător - 😡.

- Delimitați, în această secvență, monologul interior de dialog pentru a constata diferența dintre ceea ce gândește și ceea ce spune pasagerul.

Secvență din filmul de scurt metraj **BUBICO**, România, 1964

Regia: Jean Georgescu;

Cu: Grigore Vasiliu Birlic

• Material pentru clasa a V-a • Recomandat pentru o oră de predare •

- 1 Tânărul Caragiale
- 2 Ionel s-a facut băiat mare
- 3 „Viteazul” Ionel atacă tot ceea ce întâlnește în cale
- 4 Majorul de roșiori dă dovadă de o educație aleasă
- 5 ... Ajutor! moare copilul!

I. L. Caragiale - Vizită...

Captarea atenției

- "La 8 august 1870, **tânărul Caragiale** încinge sabia spre a apăra republica ploieșteană de o zi a lui Candiano-Popescu. Entuziasmul civic al proaspătului republican e curmat de precauțiile mamei.
<<Mi-adusei aminte că am părinți, cari m-așteptau, și mă dusei degrab acasă încins cu sabia mea peste jiletcă. Răposata mama era foarte bună, dar o femeie de modă veche, un spirit reacționar; era departe de a-nțelege importanța politică a formelor democratice. Aflase tot ce se petrecea în oraș și tremura de grija mea văzând că nu vii la dejun. Mi-a făcut o scenă grozavă - că de ce m-am amestecat cu derbedeii, că doresc s-o fac de răs în mahala, că vreau să grăbesc, poate, sfârșitul lui tata, care era greu bolnav; pe urmă mi-a poruncit aspru să rămân acasă. În zadar am protestat; în zadar i-am spus, arătându-i arma, că am o funcțiune publică de îndeplinit: mi-a luat sabia, pe care a aruncat-o, unde? nu știu, și mi-a încuiat ghetetele și pălăria în scrin. O săptămână m-a ținut astfel captiv, până s-a potolit primejdia.>> **[Boborul!, în Epoca, 21 nov. 1896]**"
(Din Liviu Papadima – Comediile lui I.L. Caragiale)

Fotografie din ecranizarea **VIZITA**, România 1952
R: Jean Georgescu, I: Ion Cosma;
Cu: Grigore Vasiliu Birlic, Florica Demion, Sorin Straulea

limba și literatura română |

- 1 „Povestea” lui Slavici
- 2 Primele șase etape ale narațiunii
- 3 Următoarele șase etape ale narațiunii

Ioan Slavici - Doi feți cu stea în frunte

Primele șase etape ale narațiunii

1. Plecarea

Nu este vorba aici de plecarea eroului-căutător sau a eroului-victimă, ci aici **plecarea** are rolul de înnodare a intrigii, de întâlnire a protagoniștilor în scopul demarării acțiunii.

2. Căsătoria

Cei trei feciori se căsătoresc cu cele trei fete: Ana, cea mai mare dintre surori, care promite că, dacă s-ar căsători, i-ar frământa mirelui o pâine din care mâncând, s-ar simți mai voinic decât toți voinicii; Stana, sora mijlocie, care promite că i-ar țese și ar coase mirelui o cămașă pe care, îmbrăcând-o s-ar putea lupta cu zmeii, trecând prin apă fără să se ude, trecând prin foc fără să se ardă; Lăptița, cea mai mică dintre surori, care promite că ar face doi feți frumoși, gemeni cu părul de aur și cu stea în frunte, stea ca luceafărul din zori.

3. Încercarea grea. Feciorul de împărat, căsătorit cu Lăptița, pleacă la război.

4. Întoarcerea. Când se întoarce, în loc de doi feți cu stea în frunte, găsește doi căței.

5. Nenorocirea este comunicată. Lăptița este izgonită din palat și îngropată în pământ până la sânișori, rămânând așa în ochii lumii, pentru ca să se știe ce e aceea când cineva cuteză să înșele pe un fecior de împărat.

6. Prejudicierea. Răufăcătorul (mama vitregă) face un rău, îngropând sub fereastră pe cei doi feți-frumoși.

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

- 1 Un autor pe o scenă imensă
- 2 La școala din Humulești
- 3 Pedepsirea Smărăndiței

Ion Creangă - Amintiri din copilărie - Calul bălan

Captarea atenției

- Ion Creangă pare a fi un autor care se află pe o scenă imensă și povestește întâmplări nătrușnice în timp ce le inventează, creează eroi ale căror roluri le interpretează pe rând cu un talent remarcabil.
- **George Călinescu** scrie: „Ion Creangă vorbește nu ca autor, ci ca un povestitor, ca un om care stă pe o laviță și istorisește altora, fiind el însuși erou în narațiune”.
- Fragmentul cunoscut sub numele de „**Calul Bălan**” face parte din primul capitol al „**Amintirilor din copilărie**”, în care sunt povestite cu mult haz momente din primii ani de școală.

limba și literatura română |

• Material pentru clasa a V-a • Recomandat pentru o oră de predare •

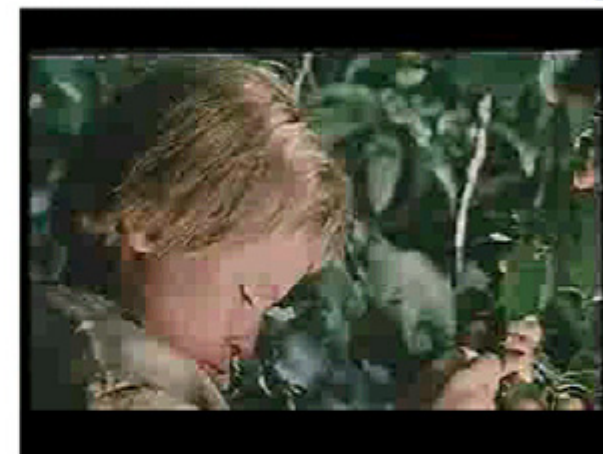
- 1 Melancolia după anii copilăriei
- 2 Nică vrea să o păcălească pe mătușa Mărioara
- 3 Nică urcă în cireș
- 4 Mătușa Mărioara îl descoperă pe Nică
- 5 Nică face mare pagubă mătușii

Ion Creangă - Amintiri din copilărie - La cireșe

Mătușa Mărioara îl descoperă pe Nică...

- - **Mătușa Mărioara** apare la poalele cireșului.
- Ea încearcă să-l facă să coboare, dar nu reușește.
- Cum considerați atitudinea mătușii?
Era justificat să îl certe pe Nică, sau a dat dovadă de zgârcenie?

Secvență din filmul **AMINTIRI DIN COPILĂRIE**, România, 1965
Scenariul și regia: Elisabeta Bostan; Cu: Ștefan Ciubotărașu,
Mihai Mereuță, Emanoil Petruț
Marele premiu Oso Asturiano la Festivalul internațional al filmului
pentru copii și tineret, Gijon, 1965.
Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului
din La Plata, 1965.

limba și literatura română |

• Material pentru clasa a V-a • Recomandat pentru o oră de predare •

- 1 Creangă zugrăvește o lume de basm
- 2 Nică nu respectă rugămintea mamei și fuge la scăldat
- 3 „Aurăș, Păcurăș...”
- 4 Nică se bălăcește în apă fără nici o grijă...
- 5 Mama îi ia hainele lăsate pe malul apei
- 6 „Piei, drace!”
- 7 Nică încearcă să ajungă acasă
- 8 „Bate-mă, ucide-mă numai dă-mi ceva de mâncare”!
- 9 Redevenind harnic și ascultător, băiatul își impresionează mama

Ion Creangă - Amintiri din copilărie - La scăldat

Nică nu respectă rugămintea mamei și fuge la scăldat

- **Pompiliu Constantinescu** scrie:
„Creangă și-a înveșmântat faptele copilăriei în aureola de basm”.
- **Intriga:**
Băiatul îi promite mamei, dar, fiind foarte cald, pleacă la scăldat.
- **Întrebare:**
- Care este evenimentul care declanșează acțiunea?

Secvență din filmul **AMINTIRI DIN COPILĂRIE**, România, 1965
Scenariul și regia: Elisabeta Bostan; Cu: Ștefan Ciubotărașu,
Mihai Mereuță, Emanoil Petruș
Marele premiu Oso Asturiano la Festivalul internațional al filmului
pentru copii și tineret, Gijon, 1965.
Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului
din La Plata, 1965.

limba și literatura română |

- 1 Farmecul copilăriei
- 2 Ospitalitatea popei Oșlobanu
- 3 Alungați de toată lumea

Ion Creangă - Amintiri din copilărie - La urat

Ospitalitatea popei Oșlobanu

- Citiți fragmentul ținând seama de **planul simplu de idei**.
- Narațiunea se face la **persoana I**.
- *Stabiliți raportul dintre autor, narator și personaje.*
- *Cărui fragment din textul dat îi corespunde această secvență de film?*
- *De ce credeți că în secvența de film prezentată Nică se află în centrul imaginii?*

Secvență din filmul **AMINTIRI DIN COPILĂRIE**, România, 1965
Scenariul și regia: Elisabeta Bostan; Cu: Ștefan Ciubotărașu,
Mihai Mereuță, Emanoil Petruț
Marele premiu Oso Asturiano la Festivalul internațional al filmului
pentru copii și tineret, Gijon, 1965.
Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului
din La Plata, 1965.

limba și literatura română |

- 1 Universul lui Creangă
- 2 Nică este ascultat și se încurcă întruna la citit
- 3 Nică refuză să mai meargă la școală
- 4 Mama îl ajută pe Nică să învețe să citească

Ion Creangă - Amintiri din copilărie - Procitirea

Nică refuză să mai meargă la școală

- De ce credeți că Nică nu mai vrea să meargă la școală?
- Voi ce decizie ați lua într-o astfel de situație?
- Ce diferențe există între secvența de film și **fragmentul** din textul "Amintirilor..."?
- Cine sunt "cei doi hojmălăi"?
- Subliniază cuvintele și expresiile care sugerează rapiditatea.

Secvență din filmul **AMINTIRI DIN COPILĂRIE**, România, 1965
Scenariul și regia: Elisabeta Bostan; Cu: Ștefan Ciubotărașu,
Mihai Mereuță, Emanoil Petruț
Marele premiu Oso Asturiano la Festivalul internațional al filmului
pentru copii și tineret, Gijon, 1965.
Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului
din La Plata, 1965.

- 1 Clasicul Creangă
- 2 Nică prinde pupăza
- 3 Mătușa Mărioara îi cere socoteală mamei lui Nică
- 4 Nică se duce cu pupăza la târg să o vândă
- 5 Ieftin, ieftin
- 6 „Iaca poznă c-am scapat-o!”
- 7 Test de evaluare a cunoștințelor

Ion Creangă - Amintiri din copilărie - Pupăza din tei

Captarea atenției

- “Creangă povestește copilăria copilului universal” (*G. Călinescu*)
- **Ion Creangă** s-a născut la 10 iunie 1839, în Humulești, „sat mare și vesel cu gospodari tot unul și unul”, așezat pe malul Ozanei „cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul”.
- Scriitor contemporan cu Mihai Eminescu, I. L. Caragiale și Ioan Slavici, a creat o operă originală, de o mare valoare artistică, apreciată nu numai pe plan național, ci și pe plan universal.
- A scris povești și povestiri (*Soacra cu trei nurori, Capra cu trei iezi, Punguța cu doi bani, Povestea porcului, Povestea lui Harap-Alb, Moș Ion Roată, Acul și barosul, Cinci pâni, Inul și cămeșa, Ursul păcălit de vulpe*) și romanul *Amintiri din copilărie*.
- „Creangă este un reprezentant perfect al sufletului românesc între popoare; al sufletului moldovenesc între români; al sufletului țărănesc între moldoveni; al sufletului omului de la munte între țăranii moldoveni.” (*G. Ibrăileanu - Povestirile lui Creangă*)

Pupăza din tei - Ilustrație

- 1 Repere de interpretare
- 2 Motivul codrului

Mihai Eminescu - La mijloc de codru

Motivul codrului

- Reține sugestiile afirmației critice în vederea realizării unei compuneri având ca temă: „Motivul codrului în poezia eminesciană”.

- „... comentariile pot continua cu sublinierea ideii că imaginea sinteză a luminișului de codru, pătruns în adâncurile lui de chipul iubitei, are funcția unui medium specular, care transfigurează poetic senzații, percepții și sentimente. Fenomenul nu e identic cu o reflectare mecanică, așa cum s-ar întâmpla cu raza de lumină respinsă sau înapoiată mediului din care provine de suprafața lucie a unei oglinzi, ci e similar cu o refracție, ceea ce în fizică înseamnă propagare distorsionată a unei unde, când întâlnește suprafața de separație între două medii diferite. Adâncul luminișului de codru instituie o altă realitate, deosebită de cea existentă obiectiv, e o refracție subiectivă (mediată de luminișul păduratic, sub imperiul unui sentiment, cel erotic), refracția unui complex senzorial – reflexiv, e adică o imagine estetic-poetică.

La mijloc de codru e unul din textele reprezentative pentru motivul codrului, ca medium poetic transfigurator, în creația eminesciană”.

(Constantin Parfene – Analize și interpretări literare)

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria literaturii române de George Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

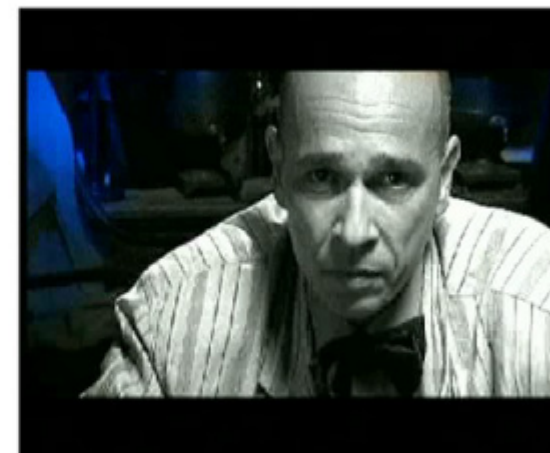
- 1 Puncte de reper
- 2 Structura poeziei
- 3 Farmecul enigmatic al versurilor

Mihai Eminescu - O, rămâi...

Structura poeziei

- Poezia este compusă din două secvențe lirice. Prima, alcătuită din strofele 1 – 5 și delimitată prin ghilimele, este un monolog adresat. Emițătorul și receptorul, *pădurea și poetul*, pot fi însă identificați abia în a doua secvență, formată din strofele 6 – 7.
- Spre deosebire de alte poezii din *grupul silvestru*, în care tensiunea lirică sporește gradat, aici ea este prezentă încă din primele versuri, fiind sugerată în cel puțin trei moduri: prin intermediul interjecției *O*, prin repetiția formei de imperativ, *rămâi* și prin semnul de exclamare care încheie primul enunț. Intensitatea va scădea însă treptat, spre final.
- Chemarea pădurii se realizează în două planuri care se împletesc: descriptiv, prin evocarea frumuseții ei feerice, și afectiv, prin afirmarea ideii că ea singură este capabilă a-l înțelege. În primul plan, procedeul dominant este enumerația, realizată prin acumularea de imagini vizuale statice și dinamice [*al umbrei întuneric, mișcarea naltei ierbi, luna plină, văpaia de pe lacuri...*], și auditive [*s-auzi ... mersul cârdului de cerbi, vuietul de valuri*]. Planul afectiv, accentuat persuasiv, este prefațat prin adverbul de restricție *numai* (*numai eu știu să le-ascult*) și, beneficiind, în fond, de aceleași imagini, acreditează ideea solidarității celor doi.

Actorul Radu Amzulescu citește din
Istoria literaturii române de George Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

- 1 Poezia religioasă a unui poet ateu
- 2 Atitudini contradictorii la Eminescu?

Mihai Eminescu - Rugăciune

Poezia religioasă a unui poet ateu

- Poezia religioasă are, în literatura română, ca reprezentanți de marcă pe Tudor Arghezi, Vasile Voiculescu sau Ioan Alexandru. **Mihai Eminescu**, considerat de critica literară mai degrabă ateu, a semnat puține astfel de poezii (*Învierea*, *Răsai asupra mea*, *Rugăciunea*, ultimele două fiind închinare Fecioarei Maria).
- **Rugăciunea**, scrisă în 1879, nu dă măsura geniului poetic al lui Eminescu, ci exprimă sentimentele de pietate față de Fecioara Maria, într-o formă comună versurilor de acest tip.

Actrița Maria Ploae recită din poezia
Rugăciune de Mihai Eminescu

- 1 Puncte de reper
- 2 Poezia „*Somnoroase pasarele*” prezintă ingenuități tehnice

Mihai Eminescu - Somnoroase păsărele

Poezia „*Somnoroase păsărele*” prezintă ingenuități tehnice

(B) Elaborată în perioada în care Eminescu căuta inovații prozodice (1880 – 1882), nu însă gratuite, ci justificate de „accentele” sufletești, poezia ***Somnoroase păsărele*** prezintă ingenuități tehnice.

- Într-o strofă de patru versuri trohaice și cu rimă încrucișată, ultimul vers este înjumătățit, devenind emistih.
- Relevantă nu este aici neapărat virtuozitatea de ordin prozodic, ci sugestiile semantice.
- Cele patru emistihuri, ultimul repetându-l pe primul, constituie tema poeziei repartizată simetric și muzical: *noapte bună – dormi în pace – somnul dulce – noapte bună*.
- Originalitatea poeziei este sugerată de imaginea finală care integrează toate elementele, „dulcegăriile” (cum le numește Alain Guillermon referindu-se la păsări, flori, ramuri, îngeri), în armonia feerică a nopții.

Actrița Maria Ploae recită poezia
Somnoroase păsărele de Mihai Eminescu

- 1 Biobibliografie
- 2 „Viitor de aur țara noastră are”...
- 3 Nichita Stănescu despre opera lui Dimitrie Bolintineanu
- 4 G. Călinescu despre Legende de lui Bolintineanu

Dimitrie Bolintineanu - Mama lui Ștefan cel Mare

Nichita Stănescu despre opera lui Dimitrie Bolintineanu

- „Care sunt pricinile ce ne determină pe noi cei care, cercetându-l pe Rainer Maria Rilke îndurerați de emoție și de comprehensiune virginală, sau în târziul dimineții începute de cu seară îl ațipim sub tâmplă pe Bacovia răscolitorul, și totuși ne reîntorcem din când în când, cu aprigă înfrigurată curiozitate, asupra vechilor scriituri ale lui **Dimitrie Bolintineanu**? [...]

Bolintineanu avea un Ideal (ca și Heliade Rădulescu, cel care întâiul l-a salutat în scris, rămânându-i lui Mihai Eminescu să-i fie printre ultimii contemporani care au adăos un epitet de aur la nobilul ideal al poetului) - ideal mai puțin vindicativ, mai mult preventiv - cu exemple imediate de traumă istorică, dar și cu intuiția caracterului ciclic al acestor posibile traume. El nu a exprimat nici durerea națională, și nici visul țării, deși a fost un dureros și un visător.

Un „nu știu ce” anume, în **poezia** lui, semnifică îngrijorarea, un fel de îngrijorare, aparte, din când în când împăcată cu sine, din când în când visătoare”.

Nichita STĂNESCU, Carte de recitare.

- După sfârșirea discursului vine încheierea epică, tipică pentru viteza ei. Din acest plan, Bolintineanu nu este în stare să iasă niciodată. Verificați justetea acestor afirmații, identificând în legende cât mai multe exemple comparabile.
- Citiți exemplele identificate; discutați apoi pentru a stabili dacă aceste constatări sunt, pentru G. Călinescu, motive de laudă a valorii poeziilor respective sau ele semnalează neîmpliniri artistice.
- Exprimați-vă punctul de vedere despre opinia lui Călinescu în câte o compunere de tip argumentativ de 20 – 25 de rânduri.

Actorul Radu Amzulescu citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

- 1 Biobibliografie
- 2 Universul tematic și particularitățile artistice ale poeziei
- 3 Reperele eroticii coșbuciene

George Coșbuc - La oglindă

Universul tematic și particularitățile artistice ale poeziei

- Poeziile *La oglindă*, *Rada*, *Rea de gură*, *Nu te-ai priceput*, *Numai una*, *Dragoste învrăjbită*, *Seara* au ca univers tematic erosul și natura, iar ca particularități artistice:
 - sănătate, echilibru, optimism, lirism obiectiv, reprezentabil (G. Călinescu)
 - candoarea în fața crizei puberale
 - inocență
 - grație copilărească
 - încântare și sfială
 - mici scene teatrale
 - credință și zbulcium.
- Scenariul liric conturează autoportretul preafrumoasei fete care, în planul virtual al oglinzii, descoperă unicitatea frumuseții ei:
„Ochii? Hai, ce mai pereche! / Și ce cap frumos răsare! / ... / Și ce fată frumușică / Are mama.”
- Gestul erosului „să mă frângă”, „te strânge”, „întinde”, „cere guriță”, actualizează în scenariul imaginar prezența feciorului și, implicit, dialogul cu acesta.

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria Literaturii Române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Date biografice
- 2 Universul poetic

George Topârceanu - Pastel

Date biografice

Date biografice

George Topârceanu (1886-1937) debutează literar la vârsta de 18 ani, la o revistă umoristică - „*Belgia Orientului*”, și are o îndelungată carieră publicistică; poetul ajunge în cele din urmă să colaboreze cu reviste literare importante: „*Viața literară și artistică*” a lui G. Coșbuc, „*Lumina*” a lui Constantin Stere sau „*Însemnări literare*” pe care o redactează împreună cu Mihail Sadoveanu.

Scrisă în 1914, poezia **Pastel** a fost inclusă în **volumul de debut** al lui George Topârceanu, **Balade vesele**, apărut în 1916 și reeditat patru ani mai târziu, cu adăugiri, sub titlul de **Balade vesele și triste**.

- G. Călinescu îl consideră pe Topârceanu un poet minor, deși, spune criticul, *expresia „minor” poate să fie rău interpretată, el fiind mai degrabă un poet al universului mic*. Citiți poezii din volumul **Balade vesele și triste** pentru a identifica argumente în favoarea unei astfel de interpretări. Discutați și exprimați-vă opinia despre justetea afirmației.
- *El nu-i niciodată atât de liric încât să fie mare, niciodată facil încât să nu fie poet, afirmă tot Călinescu, în comentariul său referitor la creația lui George Topârceanu. Explicați, într-un text de 15 – 20 de rânduri, semnificația acestei aprecieri. Citiți compunerile voastre și alegeți-o pe aceea care vi s-a părut a fi cea mai convingătoare, motivându-vă totodată opțiunea.*

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Puncte de reper
- 2 „Lupul, cu toată prostia/ Cârmuia împărăția”
- 3 Formule de politețe la animale...

Grigore Alexandrescu - Fabule

Lupul, cu toată prostia/ Cârmuia împărăția

- În fabulele lui Grigore Alexandrescu, surprindem o evoluție de la epic la dramatic. Povestirea din primele fabule face loc dialogului viu, scenetei de moravuri și de caracter, culminând cu memorabilele fabule: *Câinele și cățelul*, *Boul și vițelul*.
- Dialogul și arta portretului demonstrează calitățile unui adevărat dramaturg, creator de comedie. Artă dramatizării e sugerată de dialogul propriu-zis, ca în fabula *Boul și vițelul*:

— „Acum doarme? ce fel! pentru-ntâia dată
După-prânz să doarmă! Obiceiul lui
Era să nu șază ziua niciodată;
Ăst somn nu prea-mi place, și o să i-o spui.”
— „Ba să-ți cauți treaba, că mănânci trântea;
S-a schimbat boierul, nu e cum îl știi;
Trebuie-nainte-i să mergi cu sfială,
Priimit în casă dacă vrei să fii.”

- „Spectacolul” fabulei este pus în scenă cu un spirit al observației morale, al situațiilor, „comediograful” posedând „o știință a conducerii acțiunii și a distribuirii rolurilor, siguranță în mânăuirea limbii, datorită cărora adaptările, localizările, chiar directele traduceri urcă în sfera creației”. (Dumitru Micu)
- De obicei, fabulele încep cu intrarea directă în subiect; pentru captarea atenției începutul împrumută formula inițială a basmului:
„În vremea de demult, dobitoacele toate,
De împăratul Leu sătule, dezgustate” (Elefantul)
- Începutul aduce, în spațiul dramatizat al fabulei, fie o reflecție „minuni în vremea noastră nu văd a se mai face” (Toporul și pădurea), fie folosește tonul sfătos al povestitorului pentru copii: „Lupul, cu toată prostia/ Cârmuia împărăția” (Câinele izgonit).

Actorul Dan Condurache citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Repere de interpretare
- 2 Structura poeziei

Mihai Eminescu - Doină

Structura poeziei

- Ca structură, poezia este compusă din trei secvențe lirice: o enumerare a suferințelor românilor, urmată de un blestem și de o invocație a lui Ștefan. Delimitați-le, pe text.
- Spre deosebire de alte poezii eminesciene, în care se poate identifica o gradare ascendentă sau descendentă a tensiunii, **Doina** este construită pe o singură coardă lirică de mare intensitate emoțională. Cuvântul-cheie este adjectivul pronominal tot din versul al doilea (...*tot românul plânsu-mi-s-a...*), ce exclude dintru început orice posibilitate de nuanțare a temei care este invocația lui Ștefan cel Mare, considerat spiritul tutelar al poporului, singurul capabil să protejeze neamul de pericolul invaziei străinilor: *Ștefane, Măria Ta, / Tu la Putna nu mai sta...* Iar lunga enumerație care urmează nu face decât să confirme afirmația inițială: *Din Hotin și pân-la mare..., Din Boian la Vatra-Dornii..., Din Sătmăp pân-în Săcele..., De la Turnu-n Dorohoi...*, producând noi argumente. Identificați, în text, cauzele concrete ale nemulțumirii poetului.
- Motivul central pe care se sprijină tema este al drumului de fier, cel care, în concepția poetului, poartă vina invaziei. Este de remarcat totuși că motivul a căpătat semnificații diferite la scriitorii români ai secolului al XIX-lea. Pentru Mihail Kogălniceanu, de exemplu, sau Vasile Alecsandri, el este un semn al progresului, în timp ce la Dimitrie Bolintineanu sau Alexandru Odobescu, dimpotrivă, devine un simbol al pierderii avuției naționale. Pentru o eventuală **comparație**, ar fi util să citiți povestirea **Negustor lipscan** din volumul **Hanu Ancuței** de Mihail Sadoveanu, a cărei acțiune este plasată spre jumătatea sec. al XIX-lea, în Moldova.

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

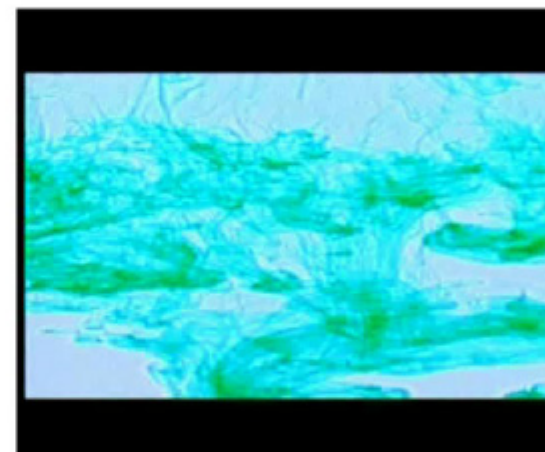
- 1 Repere de interpretare
- 2 Un limbaj extrem de violent
- 3 „Voi sunteți urmașii Romei?”

Mihai Eminescu - Scrisoarea III

Un limbaj extrem de violent

- Tensiunea lirică este provocată, în această secvență din partea a doua, la nivel stilistic, în principal cu ajutorul enumerației. Ceea ce trebuie remarcat este limbajul extrem de violent, neobișnuit în poezia eminesciană, cu evidente note de pamflet: *smintit, stârpitură, fonfi, flecari, găgăuți, gușați etc.* Este tocmai ceea ce l-a nemulțumit pe George Panu, a cărui intervenție în momentul lecturii poeziei a fost amintită mai înainte.
- Observați repetarea de șase ori a pronumelui *tot* (uneori cu forma de plural, *toți*), în doar patru versuri; discutați și găsiți o explicație.

Actorul Damian Crășmaru recită din
Scrisoarea III de Mihai Eminescu

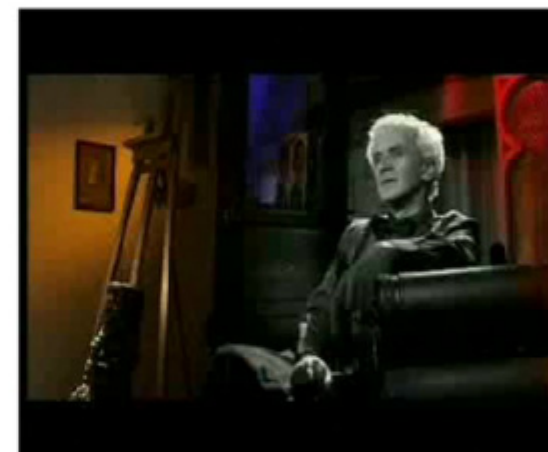
- 1 Puncte de reper
- 2 Opinia critică a lui G. Călinescu
- 3 Parnasianismul lui Alecsandri
- 4 Sfârșit de toamnă

Vasile Alecsandri - Pasteluri

Opinia critică a lui G. Călinescu

- Părerea criticului **G. Călinescu** despre limbajul poetic al pastelurilor nu este dintre cele mai favorabile. Ascultați-o cu atenție. Veți descoperi cinci obiecții majore: *verbiozitate nesuferită, senzualism nelalocul lui, încercări terestre de viziuni, sistem de convenții puerile și generalitate a calificativelor*. Împărțiți-vă în cinci grupe, alegeți fiecare grupă câte una dintre aceste obiecții și identificați în pasteluri exemple corespunzătoare. Citiți în fața colegilor, fiecare grupă, exemplele selectate, discutați și exprimați-vă opinia despre justetea aprecierii criticului.

Actorul Dan Condurache citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 „Îmi spunea Caragiale...”
- 2 „Mă rog, aici se încasează câștigurile...?”
- 3 „Ciudat lucru cum s-a întâmplat... al dracului!”
- 4 „Viceversa”
- 5 Delirul...

Ion Luca Caragiale - Două loturi

Ciudat lucru cum s-a întâmplat... al dracului!

- Observați comportamentul îndatoritor al bancherului și siguranța afectată a lui Lefter.
- Regizorul alternează scenele, intercalând și câteva intervenții ale personajelor din planul îndepărtat, pentru a sublinia, și pe această cale, satisfacția celor ce, în acest moment, se cred bogați.
- Finalul secvenței pregătește surpriza: urmăriți mimica bancherului, subliniată prin folosirea *gros-planului* (în care se vede fața sau doar o parte a ei), care contrastează cu siguranța de sine a lui Lefter.

Secvență din filmul **DOUĂ LOTURI**, România, 1957
Regia: Gheorghe Naghi, Aurel Miheles; Cu: Grigore Vasiliu Birtic,
Dorina Done, Marcel Anghelescu, Alexandru Giugaru,
Ion Iancovescu, Remus Ionascu, Mircea Constantinescu,
Margareta Pogonat

limba și literatura română |

- 1 Eterna actualitate
- 2 Dragă Costică, să nu mă lași
- 3 „...cu toate că ține la el atâta mămica-sa
Dăscăleasca, la care ține Păscușca, la care...”

Ion Luca Caragiale - Lanțul Slăbiciunilor

Captarea atenției

- „Despre Caragiale se poate spune orice: oricând ai șansa să nimerești adevărul, pentru că sunt nenumarate faptele sale. Dar, în același timp, orice ai spune despre Caragiale, este insuficient. Fatalitate, ar spune Caragiale. O fatalitate sub incidența căreia intră și cele ce urmează. Suntem mereu în căutarea „adevăratului Caragiale”, și acest adevărat Caragiale ne scapă. Pe cât de potrivit i-a fost destinul literar în timpul vieții, pe atât de favorabilă îi este posteritatea. Atitudinea criticii i-a fost constant ascendentă încât, astăzi, amenință cu extazul. Criticul Henri Zalis a scris recent un articol intitulat *Eterna actualitate a lui Caragiale*, iar Ștefan Cazimir i-a dedicat un ditiramb din care cităm o strofă: „Sub cerul vast al pălăriei tale! Cu noi ai fost, cu noi vei fi și ești”. A fost, este și probabil, va fi, multă vreme de acum înainte, vorba lui Ștefan Cazimir, *cel mai jucat român*.”

Mircea Ghițulescu - *Conu Iancu față cu "eterna actualitate"*

- 1 „Aici erai, Bibicule!...”
- 2 Mangafaua
- 3 Care va să zică este un Bibicu
- 4 Întâlnirea dintre Dama de verde și Republicana
- 5 Final fericit?

I.L. Caragiale - D'ale carnavalului

Care va să zică este un Bibicu

- În finalul dialogului dintre Pampon și Crăcănel, camera de filmat este mai puțin mobilă, întrucât cei doi s-au împăcat și hotărăsc să se coalizeze împotriva Bibicului. **Imaginea** nu este totuși statică, dar dinamismul se obține prin montaj: se trece rapid de la un prim-plan la altul, iar coloana sonoră cuprinde atât rumoarea balului, cât și muzică, aceasta având drept scop să sublinieze starea de spirit a personajelor. Remarcă însă faptul că, deși în planul îndepărtat se află o sală de bal, în majoritatea timpului ceea ce se aude nu este muzică de dans, ci un acompaniament sonor al cărui rol este să sublinieze starea de spirit a personajelor. În această secvență mai importante sunt mimica și tonalitatea vocilor actorilor.

Secvență din filmul **D-ALE CARNAVALULUI**, România, 1958
Regia: Gheorghe Naghi, Aurel Miheles; I: Ștefan Horvath;
Cu: Grigore Vasiliu Birlic, Alexandru Giugaru, Ion Lucian, Ion Anghel,
Jana Gorea, Vasilica Tastaman, Aurel Cioranu, Remus Ionașcu, Ion
Manu, Maria Voluntaru, Aida Moga Ionescu, Horia Căciulescu

limba și literatura română |

• Material pentru clasa a VIII-a • Recomandat pentru o oră de predare •

- 1 „Comediile lui Caragiale stau încă la temelia teatrului nostru modern”
- 2 Dandanache: Un mișel
- 3 Neicusorul..., puicusorul... Dandanache
- 4 Candidatul perfect?

Text și comunicare - Cum se înțeleg țărani

Ce scrisoare?

- Urmăriți progresia dialogului; observați totodată mimica și tonalitatea partenerilor. Credeți că sunt adecvate contextului? Discutați și argumentați.
- Dialogul se încheie cu o scenă mută. Imaginați-vă ce anume rostește poștașul în ultima secvență? Aveți în vedere și mimica acestuia din final.
- Imaginați-vă următorul context: sunteți extrem de grăbiți și vă aflați în fața unui ghișeu poștal de unde trebuie să expediați un plic. Funcționara își face de lucru cu niște acte și vă ignoră. Mimați fiecare, în fața clasei, apelând numai la comunicarea de tip paraverbal și/ sau nonverbal, nerăbdarea, nervozitatea, precum și modalități diverse de a-i atrage atenția asupra voastră. Folosiți tonul și mimica pe care le considerați a fi cele mai potrivite. Colegii vă vor privi și vor evalua calitatea interpretării, alegând dintre următoarele calificative:
 - foarte bine 😊;
 - bine 😊;
 - satisfăcător 😊;
 - nesatisfăcător 😊;Puteți repeta exercițiul de comunicare, inventând alte contexte.

Interpetează Horațiu Mălăele și Valentin Teodosiu
Regia Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 „Ce lume, ce lume!”
- 2 „Dați-mi voie!”
- 3 „Domnilor!... Onorabili concetățeni!...”
- 4 „Fraților!”

I.L. Caragiale - Discursurile lui Farfuridi și Cațavencu

Discursul lui Cațavencu (II)

- Observați gestul cu care Cațavencu se șterge la ochi cu batista și apoi o aruncă pe masă, din debutul secvenței. El nu mai exprimă emoția, ci satisfacția celui care a dus la bun sfârșit ceea ce și-a propus. A captat atenția ascultătorilor și de acum poate să treacă la fapte. Iar reluarea formulei de adresare, *Fraților!*, ca și tonul sunt elocvente în această privință. Este momentul când demagogia oratorului devine evidentă.
- Urmăriți clișeele verbale ale patriotismului de paradă în discursul lui Cațavencu.
- Remarcați și intervenția regizorului în textul lui Caragiale. Trahanache încearcă să facă liniște în sală rostind *Stimabili, onorabili, vă rog nu urlați așa...*, ceea ce provoacă râsul cam grosolan al ascultătorilor, în timp ce textul este *Rog, nu întrerupeți pe orator, stimabile...* Cațavencu reia și el cuvântul *Lăsați-i să urle...*, creând o oarecare impresie de vulgaritate, evident absentă la scriitor.

Secvență din filmul **O SCRISOARE PIERDUTĂ**, România, 1953
Regia: Sică Alexandrescu, Victor Iliu; Cu: Niki Atanasiu, Alexandru Giugaru, Marcel Anghelescu, Costache Antoniu, Radu Beligan, Ion Finteșteanu, Grigore Vasiliu Birtic, Ion Iliescu, Ion Henter, Elvira Godeanu

- 1 Amintiri despre Caragiale
- 2 „Atâta neglijență nu se pomenește nici în roman, nici într-o piesă de teatru...”
- 3 „Judecă-mă Fănică, judecă-mă!”

Ion Luca Caragiale - O scrisoare pierdută - Zoe și Tipătescu

Captarea atenției

- “Nu am văzut niciodată autor care să intre mai mult în tipurile ce a creat, care să-ți joace mai bine rolurile ce a scris pentru alții. Din *Noaptea furtunoasă* și din noua sa comedie *O scrisoare pierdută* nu e polițai, prefect, proprietăraș ambițios și naiv, pe care să nu ți-l prezinte cu dibăcia unui comedian consumat în arta sa. Și cu toate acestea nu cunosc un autor mai obiectiv, mai deosebit de creațiunile sale.

Nu vezi în tipurile sale nici gusturile autorului, nici credințele, nici înclinările lui firești. Și el are mâhnirile sale intime, și el e atins de acea melancolie și scepticism al omului superior din veacul nostru, și el are ambițiunea sa, dar în tot ce scrie nu vezi nimic din aceste dureri și preocupări intime.”

([Barbu Delavrancea](#) - Amintiri despre Caragiale)

- “Uneori apărea pe neașteptate la noi acasă. Din ușă, ne oprea cu un gest brusc, întinzând mâna subțire cu țigareta strânsă între degete : juca un personaj imaginar. Grai, gest, expresie, totul era schimbat în el. Pe fața lui cu ochi mari, rotunzi, de culoarea castanei, apăreau, cu tremur de ape, toate variațiile veseliei, de la biciuitoarea ironie până la râsul încrezător al copilăriei. Monologul scânteietor desfășura în fața noastră o scenă de comedie „ad hoc”, extrasă din impresiile culese de pe la periferii, unde discuta cu precupeții, cu băcanii, dându-se drept un cârnățar, alteori spunând că e un negustor de vite. După ce își descărca toată verva, săruta mâna mamei, îmbrățișa pe tata și mă ducea la pian. Mă poreclise „Aghiuță”. „Mai întâi să-mi cânti din bunicul tău Scărlătescu.” Îi plăcea muzica lui Scarlatti, spiritualul italian din secolul al XVII-lea, și pretindea că-l cânt atât de frumos încât mă trăgeam, desigur, din același neam. M-așezam la pian. Cântam o piesă. Caragiale asculta în picioare cu o expresie îmlânzită. „Încă o dată....” Apoi iar : „Încă o dată.” Mă puneam să-i repet aceleași pagini de câte cinci ori în șir. Apoi se apleca ceremonios: „Aghiuță, adu mâna să ți-o sărut... și p-a stânga. Aia e cea deșteaptă.” ([Cella Delavrancea](#) - Amintiri despre Caragiale)

Carmen Stănescu și Niki Atanasiu interpretând pe Zoe și Tipătescu

• Material pentru clasa a VIII-a • Recomandat pentru o oră de predare •

- 1 Puncte de reper
- 2 Un joc de lumini și umbre
- 3 Asimilarea realului în materia imaginară a basmului

Ionel Teodoreanu - La Medeleni

Puncte de reper

- *La Medeleni* – explică Ionel Teodoreanu – „titlul unei trilogii de romane închinată unei generații de moldoveni a căror copilărie a început pe vremea demodată a valsului și al căminului patriarhal și a căror tinerețe, după ce s-a înfruptat din marele război, a reînceput viața în ritmurile jazz-band-ului.” (*Biblioteca Academiei R.S. România, arhiva Ionel Teodoreanu, dosar numărul 5984*)
- Propunându-și să scrie romanul unei generații, Ionel Teodoreanu înțelegea prin aceasta să urmărească aproape în exclusivitate destinul personajelor care, în primele pagini ale volumului întâi apar la vârsta copilăriei și, în consecință, tot ce se situează în afara acestei direcții centrale a trilogiei trebuie privit ca element subsumat apărut din necesitatea determinării spațiale, temporale sau spirituale.
- *La Medeleni* este un bildungsroman. Alegerea locului (moșia Medeleni) și a timpului (vacanța cea mare), în care se petrece acțiunea nu constituie opțiuni întâmplătoare. Eliberați de obligațiile vieții de școlari, organizată și dirijată de cei mari, acum, fiind în vacanță, micii eroi au posibilitatea de a fi ei înșiși, de a se manifesta ca atare.

Actorul Dan Condurache citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Puncte de reper
- 2 Universul poetic
- 3 Basmul căutării fericirii

Mihai Eminescu - Crăiasa din povești

Universul poetic

Magia cadrului natural ascunde o scenă de magie populară cu substrat erotic.

Universul poetic

- Scena ritualului magic este tipic romantică; timpul romantic – noaptea – este personificat: noaptea are „haină” în care „anină” „boabe mari de piatră scumpă”.
- Luna – astrul romantic - este spațiul de **geneză al nopții**.
- Oximoronul „neguri albe” amplifică vraja decorului romantic, epitetul „argintie”, epitetul „strălucite”, metafora „bulgări de lumină”, sugerează configurarea unui tablou în care undele albastre ale lacului aruncă o strălucire magică în jocul de lumini și umbre, joc prin care, în oglinda magică a lacului, cerul și pământul se unesc în vraja nopții.

Portretul fetei

- Crăiasa din povești este o „copilă” care trăiește în sânul naturii eterne, asemenea zânelor din basmele românești.
- Frumusețea ei se descifrează în lumina lunii care învăluie în mister făptura crăiesei. **Portretul** ei reflectă o puritate nesfârșită și o frumusețe angelică.
- Gesturile rituale: „Stă lin plecată” „Trandafiri aruncă roșii/ Peste unda fermecată” „Ea se uită...”, sunt trepte inițiatice în căutarea alesului, sunt încercări de dezlegare a misterului iubirii; crăiasa din povești crede în forța lor magică, căci ea însăși ascunde o lume de basm: „toate basmele se-adună” în oglinda ochilor ei albaștri.

Actrița Maria Ploae recită din poezia
Crăiasa din povești de Mihai Eminescu

limba și literatura română |

- 1 Puncte de reper
- 2 Rotunjirea imaginii poetice în poezia „Dorința”

Mihai Eminescu - Dorința

Rotunjirea imaginii poetice în poezia Dorința

- „Un element textual care incită atenția cititorului este titlul. Care este dorința poetului? După o primă lectură, aflăm că e vorba despre îndemnul la trăirea ingenuă a unei idile, în decorul romantic al codrului. Nu însă dorința în sine, formulată de noi atât de prozaic, conferă poeticitate textului, ci viziunea estetic-poetică asupra ei și organizarea acestei viziuni într-o formă semnificantă. Recitind textul, ne dăm seama că nu idila comună, aflată sub incidența empiriei erotice, este vizată, ci imaginea unei scene de iubire, ficțiunea, visul erotic.
- Așadar, dorința ia aspectul unei proiecții în imaginar a scenei de dragoste, **reveria** devenind un element psihic compensator al **dorului**, un factor terapeutic (defulator și totodată, potențator de nostalgie dureros de dulce).
- Textul implică mai mulți indici, care au rolul lor de a rotunji, poetic, imaginea – vis menționată. În primul rând se impune a fi consemnată utilizarea sugestivă a modurilor și timpurilor verbale.
- După un imperativ (*vino-n codru...*), care exprimă îndemnul de a pătrunde în spațiul reveriei, urmează (în strofa a doua) o suită de verbe la modul conjunctiv (*să alergi, pe piept să-mi cazi / Să-ți desprind din creștet vălul, / Să-l ridic de pe obraz*), al căror timp (prezent), nefiind precis delimitat nici în raport cu prezentul indicativului, nici în raport cu viitorul (indicativului), exprimă acțiuni care se petrec într-un moment viitor, păstrând și ceva din valoarea de imperativ (*să alergi, să cazi*).
- Prin aceste verbe se sugerează posibilitatea acțiunilor în planul imaginarului. Suitei verbelor la conjunctiv îi urmează o serie de verbe la indicativ, timpul viitor (*ședea-vei, vom fi, or să-ți cadă, vom visa, îngâna-ne-vor*), care sugerează ideea unor acțiuni prezente ca reale, în planul ficțiunii date ca posibile de către verbele la conjunctiv. În felul acesta, adică prin trecerea de la conjunctiv la indicativ, se instituie statutul ambiguu al reveriei, cu granițele ei nesigure între realitate și irealitate.” (Constantin Parfene – Analize și interpretări literare)
- **Timpul iubirii** devine o cale de acces spre absolut, o capcană de eternitate, o integrare în unitatea cosmică.

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria literaturii române de George Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Puncte de reper
- 2 Schema poetică

Mihai Eminescu - Lacul

Schema poetică

- Textul este compus din trei secvențe poetice, ale căror semnificații pot fi mai ușor înțelese, dacă se urmărește modul în care poetul utilizează semnificația modurilor și timpurilor verbale:

- Prima secvență (v. 1-6)** conține, schițată prin intermediul unor motive specific romantice (*apa-oglină, codrul, barca*), descrierea locului unde îndrăgostitul își așteaptă iubita. Timpul prezent al modului indicativ are rolul de a accentua impresia de realitatea a cadrului natural, prin enumerarea unor elemente concrete: *lac, barcă, nufăr, codru*.
 - A doua secvență (v. 7-16)** descrie visul de iubire, fapt subliniat de folosirea exclusivă a modului conjunctiv, al dorinței (*să răsară, să plutim, [să] foșnească, [să] sune...*). Trecerea spre această secvență este realizată prin intermediul repetiției adverbului *parcă*, al cărui înțeles este de afirmație nesigură, ezitantă. Îndrăgostitul schițează aici un ipotetic „proiect” de iubire alături de *Ea* (*Frumoasa fără corp, Floarea albastră*), în fond o himeră, o ființă din vis.
 - A treia secvență (v. 17-20)**, introdusă prin conjuncția coordonatoare adversativă *dar* este construită în opoziție cu cea de a doua și surprinde trezirea la realitate a îndrăgostitului. Revenirea la timpul prezent al modului indicativ induce din nou impresia de certitudine. Este însă o certitudine dezolantă, căci *Singuratic / În zadar suspin și sufăr*. În absența iubirii, natura feerică nu poate reprezenta o alternativă suficient de puternică la tristețea celui condamnat la singurătate.
- „Schema” poetică se repetă și în alte poezii având ca temă iubirea, precum *Dorința, Floare albastră, Trecut-au anii* etc. **Verificați!**

Actorul Dan Condurache citește din
Istoria literaturii române de George Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

- 1 Puncte de reper
- 2 Bărbatul Vitoriei Lipan nu se mai întoarce
- 3 Lumea: un text care poate fi descifrat
- 4 Semnificația titlului: baltagul este un simbol al bărbăției
- 5 Sadoveanu n-a dat curs imaginației poetice, ci observației

Mihail Sadoveanu - Baltagul

Lumea - un text care poate fi descifrat

- *Domnul Dumnezeu, după ce a alcătuit lumea, a pus rânduială și semn fiecărui neam, așa începe o poveste spusă de Nechifor Lipan, învățată de la un baci bătrân care fusese jidov în tinerețe și pe care Vitoria o repovestește adăugând numai puține cuvinte despre câmpuri, holde și ape line. Dar dacă lumea încapă într-o poveste, nu s-ar putea ca lumea însăși să fie un text ce poate fi descifrat, dacă înțelegi sensul semnelor folosite pentru „scrierea” sa?*
- *Eu te citesc pe tine, măcar că nu știu carte, îi spune Vitoria fiului, în timp ce în visele ei încerca să-l oprească pe Lipan și să-i întoarcă spre ea obrazul, ca să i-l cetească. Romanul lui Mihail Sadoveanu poate fi interpretat astfel ca o carte despre oameni care, trăind între **semne**, învață să le „citească”. Acesta este cazul Vitoriei Lipan.*
- *Toate cele de pe lumea asta au nume, glas și semn, îi demonstrează Vitoriei jupânul David. Femeia va căuta așadar de acum înainte semnele trecerii soțului său prin lume. Prima literă a Cărții o va afla totuși întâmplător, de la moș Pricop din Farcașa: *De ce-i va fi venit femeii lui Lipan, cât își așezau buclucurile în casă, în preajma focului din hoarnă, să-l întrebe anume lucru pe fierar? Din acest moment ea va descoperi continuu crâmpoie de Carte, dezgropându-le ca pe niște străvechi **tabele de lut**.**
- **Semne** sunt tot mai multe și ea va fi învățat de acum să le descifreze. Orice altă „**lectură**” decât cea a Vitoriei devine în acest context falsă. Oamenii legii au descoperit oasele, s-au uitat la ele; unul a cercetat căpățâna; pe urmă au scris în hârtie ce-au văzut și ce-au înțeles, comentează ea ironic. Este din ce în ce mai clar că numai femeia are cheia descifrării Cărții. Identificați și alte pasaje în care se amintește de **semnele** existente pretutindeni în lumea din jur și precizați rostul fiecăruia.

Actorul Dan Condurache citește din
„Istoria literaturii române” de George Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Poezia lui Nichita Stănescu
- 2 Un anotimp cu valoare de metaforă-simbol
- 3 "Mă tem că n-am să te mai văd uneori..."

Nichita Stănescu - Emoție de toamnă

"Mă tem că n-am să te mai văd uneori..."

- **Toamna** devine, metaforic vorbind, o stare de suflet, revelând interioritatea eului poetic în ipostaze sugestive: eul poetic deznădăjduit de absența iubitei: „Mă tem că n-am să te mai văd uneori”; „ai să te ascunzi într-un nor străin/ iar el o să se-nchidă c-o frunză de pelin”; eul oximoronic „tace” și „strigă” în același timp dorul nemărginit, astfel încât înecarea cuvintelor în mare (apa este simbol al genezei) devine o neogeneză a sentimentelor, o cale de metamorfozare a tristeții „într-o dragoste mare”.
- **Luna** e martorul astral al unui nou „răsărit” al iubirii pe cerul sufletului îndrăgostit. Suferința enormă a poetului pare aneantizată de viziunea hiperbolică a zborului ascensional, poetul însuși transfigurându-se, prin credința în puterea cosmică a sentimentelor, într-un zeu al dragostei, un Eros „ispitit” de toamnă, actualizând, prin „emoția de toamnă”, zborul printre galaxii al luceafărului îndrăgostit, „purat de dor”, din lirica eminesciană: (Poem *Luceafărul*: „Creșteau/ În cer a lui aripe”)

Nichita Stănescu în Iugoslavia

limba și literatura română |

- 1 „Măăă! Voi din casă, măăă!”
- 2 Ce scrisoare?

Text și comunicare - Cum se înțelege țărani

Ce scrisoare?

- Urmăriți progresia dialogului; observați totodată mimica și tonalitatea partenerilor. Credeți că sunt adecvate contextului? Discutați și argumentați.
- Dialogul se încheie cu o scenă mută. Imaginați-vă ce anume rostește poștașul în ultima secvență? Aveți în vedere și mimica acestuia din final.
- Imaginați-vă următorul context: sunteți extrem de grăbiți și vă aflați în fața unui ghișeu poștal de unde trebuie să expediați un plic. Funcționara își face de lucru cu niște acte și vă ignoră. Mimați fiecare, în fața clasei, apelând numai la comunicarea de tip paraverbal și/ sau nonverbal, nerăbdarea, nervozitatea, precum și modalități diverse de a-i atrage atenția asupra voastră. Folosiți tonul și mimica pe care le considerați a fi cele mai potrivite. Colegii vă vor privi și vor evalua calitatea interpretării, alegând dintre următoarele calificative:
 - foarte bine 😊 ;
 - bine 😊 ;
 - satisfăcător 😊 ;
 - nesatisfăcător 😊 ;Puteți repeta exercițiul de comunicare, inventând alte contexte.

Interpetează Horațiu Mălăele și Valentin Teodosiu
Regia Cornel Mihalache

- 1 Puncte de reper
- 2 Structura poeziei
- 3 Visul romantic și trezirea la realitate

Mihai Eminescu - Sara pe deal

Structura poeziei

- Se pot identifica în **Sara pe deal** două secvențe lirice. Prima, alcătuită din strofele 1 – 4, preponderent descriptivă, are rolul de a fixa cadrul natural, compus dintr-un număr redus dar sugestiv de elemente, căci, afirma **G. Călinescu**, deși *flora eminesciană nu e feerică, nu e bogată, ea înfrânge spiritul prin intensitate*. La poezii romantici, magia fumului (*valea-i în fum*), a parfumului (*salcâmul*), crepusculul (*sara*) induc senzația dematerializării lumii descrise. Dar *nourii, fumul* nu doar spiritualizează, ci și anulează, astfel încât se naște reacția contrară, năzuința „ancorării”, a raportării la un reper care, aici, este *salcâmul* (*un pom rural, de vale, de albie clisoasă*, îl consideră **G. Călinescu**). Este vorba, în fond, de încercarea poetului romantic de a reconcilia orizontalitatea, nemărginirea spațială plană cu intimul.

- Reverberația cerului în apă face ca senzația de risipire datorată imensității spațiale să fie corectată prin caracterul limitat al *fântânii-ogindă* și, ca urmare, să creeze necesara impresie de intimitate, așteptată de îndrăgostiți.

- Structura strofelor este asemănătoare: primele trei versuri se concentrează asupra lumi dinafară, în timp ce al patrulea plonjează, alternativ, în sufletul celor doi îndrăgostiți. Se poate lesne identifica o gradație a emoției, sugerată prin succesiunea *aștepți, dor, arde*.

- Secvența a doua, strofele 5 – 6, face trecerea de la forma individuală a eului, exprimată cu ajutorul persoanelor întâi și a doua singular (*mă aștepți, arde...*), la cea duală, a persoanei întâi plural (*sta-vom, vom adormi, ne-om răzima...*), iar interjecțiile care o prefăteză (*Ah! ...Ah!*) accentuează senzația de așteptare înfrigurată, deja anunțată de ultimul vers al primei secvențe.

Actorul Mircea Albulescu citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

- 1 Captarea atenției
- 2 Brâncuși: Artist deschizător de drumuri
- 3 Ecorșeul
- 4 Operele de la Târgu-Jiu
- 5 Brâncuși la Paris
- 6 Legendarul Brâncuși
- 7 Pasărea măiastră

Personalități, exemple, modele: Constantin Brâncuși

Captarea atenției

- Cele trei fragmente de film care îl înfățișează pe **Brâncuși** realizând socluri pentru statui (primele două) și „jucându-se” cu prietenul său, poetul Marcel Duchamp (ultimul fragment), au fost realizate în Statele Unite în perioada interbelică, când sculptorul a fost invitat să expună lucrări peste Ocean.
- “Dacă, pentru țara lui, Brâncuși este o mândrie în care intră aproape total sfiala neînțelesului, — pentru Apus, pentru Franța, pentru Germania și în țările scandinave numele lui Brâncuși înseamnă o piatră de hotar.
Cele mai de seamă colecții particulare, începând cu aceea a lui Elie Poiret din Paris, își fac o mândrie și consideră drept o comoară de a prenumera în avuția lor **o operă** de Brâncuși.
În America, la New-York, în Muzeul Metropolitan, o sală întreagă, Sala Brâncuși, este dedicată operelor sale, care, în treacăt fie zis pentru tristețea vechiului continent, au trecut mai toate oceanul.” (V.G.Paleolog - C. Brâncuși)

- 1 Comedia umană la Caragiale
- 2 Modelul creatorului: Dramaturgul architect nu scriitor
- 3 Caragiale: Actual

Personalități, exemple, modele: I. L. Caragiale

Captarea atenției

- Este **"cel mai mare creator de viață"** din întreaga noastră literatură" (G. Ibrăileanu). Alcătuind o adevărată "comedie umană" în care personajele tipice "fac concurență stării civile". Dacă în comedie ("O scrisoare pierdută" 1884, "O noapte furtunoasă" 1879, "Conul Loenida față cu reațiunea" 1880, "D'ale carnavalului" 1885), momente și schițe ("Un pedagog de școală nouă", "Justiție", "Telegrame", "D-l Goe", "Căldură mare") precumpănește comicul, în drama "Năpasta" și în nuvelistică ("Două loturi", "O făclie de Paște", "În vreme de război") tragicul este răspândit ca "într-un poliedru luminat și luminând cu fețele sale" (G. Călinescu)
- Caragiale însuși se vede ca sursă a acestei tipologii umane, care face parte din ființa sa, din eul propriu: „El se află la acea treaptă de mobilitate sufletească de la care nu se mai poate vorbi serios cu el, căci printr-o repede asociație afectivă trece cameleonice prin toate culorile curcubeului. Tot parodiind pe Lache, pe Mache, pe Pisculescu și pe Rostogan, umoristul și-a făcut un stil propriu semi-serios, impenetrabil.” (G. Călinescu)
- „Înrudit, deși pe altă linie geografică, cu acela al lui Creangă, devenind însuși eroul propriei lui literaturi, un personaj proverbial. În compunerea măștii sale permanente intră ceva din vechea „pehlivănie” și din mai vechiul caraghioslâc sofistic al cinicilor.” (G. Călinescu)

*Eugen Simion, Președintele Academiei Române,
despre I.L. Caragiale*

- 1 Biografie
- 2 Repere pentru caracterizare
- 3 Personalitatea lui Eminescu
- 4 Modele de inspirație

Personalități, exemple, modele: Mihai Eminescu

Personalitatea lui Eminescu

- Ultimul mare **romantic** european, după V. Hugo, Shakespeare, Novalis

„Nu mă-ncântați nici cu clasici
Nici cu stil curat și antic;
Toate-mi sunt deopotrivă
Eu rămân ce-am fost: romantic.”

- „Când spunem *Eminescu* e un **geniu** folosim expresia în sensul cel mai nealterat, aproape emoțional, aproape afectiv. De ce? Pentru că indiferent de expresia *geniu*, însuși numele de Eminescu devine criteriul cel mai înalt de apreciere. Nu prea mulți, dar nici puțini poeți ai literaturii noastre au fost comparați în mod nemijlocit cu Eminescu. Mai mult decât atât, suprema încoronare a poetului de talent de după Eminescu a fost aceea de a fi declarat un nou Eminescu. De ce? Nu știm de ce. Bănuim însă: omul, opera și epoca s-au identificat absolut, s-au identificat în tot ceea ce ar reprezenta nou, dinamic și în naștere. Adică în creație. Pentru literatura noastră Eminescu este un concept.” (**Nichita Stănescu**)
- Eminescu – „**omul deplin** al culturii române” (**Constantin Noica**)
- Eminescu – „conștiința națională, una și nedespărțită”. (**Nicolae Iorga**)
- Eminescu – „omul universal” (**Mircea Eliade**)
- „De la filozofie la lingvistică, de la economie politică la folclor și ocultism, pe toate le-a parcurs, avid de o știință enciclopedică și profundă în același timp. Și totuși, creațiile sale, păstrând adesea chiar și în forma poeziei populare, exprimă într-o formă desăvârșită geniul poporului român.”
- **Ce trăsături de caracter ale lui Eminescu se desprind din acest fragment de film? Cum vedeți soluția mai „diplomatică” propusă de personajul Ion Creangă, și anume aceea de a-l lauda peste măsură pe primar, „poate s-o rușina”? Voi cum ați fi procedat într-o asemenea situație? Argumentați.**

Secvență din filmul „Un bulgăre de humă”, România, 1989
R: Nicolae Mărgineanu. Cu: Dorel Vișan, Adrian Pintea,
Mioara Ifrim, Maria Ploaie, Marcel Iureș

limba și literatura română |

- 1 Biobibliografie
- 2 Planșa, [fără titlu]

Gellu Naum

Planșa, [fără titlu]

- În studiul *Structura liricii moderne*, **Hugo Friedrich** afirma: "Lirica modernă vorbește în enigme și obscurități", demonstrând că iradierile de semnificații din structura poemelor revelează două direcții la nivelul viziunii poetice: o „prăbușire a intelectului” și o „sărbătoare a intelectului”.
- Reprezentând al doilea val al suprarealismului, Gellu Naum este „pohetul” care coboară cotidianul în „pohemele” subtile, „țesându-l” din amintiri disperate, adunate într-un colaj liric-epic inedit: „dar toate acestea s-au petrecut demult ce să mai vorbim/ și uite, am stat liniștit pe baltă (eram acolo încă înainte de-a/ răsări soarele)/ și acum am scris pohemul acesta bravo mie.” (din poezia **[fără titlu]**)
- Identificăm aici sugestiile unei arte poetice: poezia e un mod de existență, ea răspunde „nevoii noastre firești de ocultizare”, de aceea „pohemul” își asumă gestul metaforic al „disimulării” ideilor poetice, astfel încât eterna temă a iubirii, risipită parcă în universul cotidian să fie receptată la valoarea ei absolută, de sens al existenței: „și odată am plâns patru ore în șir eram bărbat de treizeci și opt de ani și plângeam singur încuiat în odaia mea și nu știa nimeni plângeam ca orice bărbat matur fiindcă fusesem adânc jignit și țineam ceasul în mână și când mi-am simțit sufletul și carnea de iască (o iască jignită stoarsă uscată) am scris un pohem în care spuneam cu totul altceva dar care exprima exact sufletul și carnea mea jignite.” (din poezia **[fără titlu]**)

Paul Daian recitând poezia "PLANȘA"

limba și literatura română |

- 1 Puncte de reper
- 2 Personajul Ghiță
- 3 *Liniștea colibei*
- 4 „Atacul” lui Lică
- 5 Bănuielile Anei
- 6 Confruntarea dintre Pinte și Lică
- 7 „Pe om nu-l stăpânești decât cu păcatele lui”
- 8 Lică are drept țel distrugerea cârciumarului
- 9 Cârciumarul pierde absolut totul...

Ioan Slavici - Moara cu noroc

Liniștea colibei

- Secvența dezvoltă un scurt pasaj narativ din nuvelă.

Extinderea acestuia are rolul de a arăta spectatorului ce înțelege Ghiță prin *liniștea colibei*. Cu excepția debutului, când se folosește *planul apropiat*, secvența este compusă dintr-o alternanță de *prim-planuri* care au rolul de a ajuta la înțelegerea stării sufletești a personajelor. Ritmul lent al muzicii subliniază și el clipele de calm și înțelegere prin care trece familia.

1. Urmăriți mimica Anei când intră în cameră și se așează la masa unde Ghiță se pregătește să numere banii.
2. Urmăriți și schimbul de priviri dintre cei doi. Ce anume vrea să transmită acesta spectatorului?
3. Remarcați că tonul răstit al soacrei, din secvența anterioară, s-a îmblânzit, căci planul lui Ghiță pare a se fi dovedit corect.

Fragment din filmul „Moara cu noroc” (1955)

Regia: Victor Iliu

Cu: Geo Barton, Constantin Codrescu, Benedict Dabija, Colea Răutu

• Material pentru clasa a X-a • Recomandat pentru o oră de predare •

- 1 „Luat în totalitate, Mihail Sadoveanu e un mare povestitor”
- 2 Negustor lipscan
- 3 Punerea în scenă îl are în centru pe negustor

Mihail Sadoveanu - Hanu Ancuței

Negustor lipscan

- **Negustor lipscan**, a șaptea povestire din volumul *Hanu Ancuței*, aduce în prim plan pe jupânul Dămian, negustorul. Dintre toți cei aflați în popas, el este cel mai umblat prin lume și ne-am aștepta (noi cititorii, dar și ascultătorii-personaje) să auzim de la el povestea cea mai palpitantă. Surpriza vine abia în final când vom constata că, în fond, întreaga întâmplare povestită s-ar fi putut rezuma în doar **câteva fraze**. Și atunci, ne putem întreba, care să fie rostul textului de vreme ce acțiunea ca atare este atât de puțin extinsă?
...dar, prin negura serii, s-auzică strigăte și zarvă pe drumul Sucevii...

- Ca de fiecare dată când comisul vrea să intervină pentru a mai povesti încă o întâmplare, se ivește un element perturbator (anunțat aici prin conjuncția adversativă *dar*) care îl împiedică să-și ducă la bun sfârșit intenția. Omul nu se supără însă niciodată, căci, mai curios decât toți, este gata oricând să intre în vorbă, să întrebe ori să-și dea cu părerea.

- Observația asupra vinului (*care-i lucru bun, măcar că nu-i scump*) atrage atenția că el este „personajul” principal al cărții, rostul lui fiind să dezlege limbile și să îndemne la taifas. Fiți atenți însă la punerea în scenă din această secvență: întâi se aud *strigăte și zarvă*, urmează apoi gestul tuturor de a *întoarce capetele spre negura serii*, semn că se întâmplă ceva deosebit (deși, să nu uităm, suntem la un han, iar sosirea unor drumeți nu ar trebui să mire pe nimeni), întrebarea comisului, apariția Ancuței cu *fânarul*, intervenția căpitanului Isac, care mai coboară puțin din tensiunea clipei, lămurind cititorului cauza agitației, urmată imediat de confirmarea comisului și a povestitorului însuși. Din acest moment, interesul se mută spre descoperirea identității drumețului. Și acum **tipicul** este același: mai întâi auzim pe cineva dând binețe cu *voie-bună*, intervin apoi comentariile personajelor, vocea capătă și un trup, se rostește un nume, dialogul se întindește prin implicarea celorlalte personaje, nou-venitului îi sunt descrise înfățișarea, gesturile etc.

Actorul Dan Condurache citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Captarea atenției
- 2 Duca-Vodă instituie o atmosferă de teroare în Moldova
- 3 Zodia Cancerului: romanul unei iubiri imposibile

Mihail Sadoveanu - Zodia Cancerului

Duca-Vodă instituie o atmosferă de teroare în Moldova

- Duca a rămas la putere, instituind o atmosferă de teroare, izolându-se în propriul palat. Fire crudă și cinică, el îi cere hatmanului Buhuș să reprime în sânge revolta, iar primul cap tăiat să-i fie adus înainte. Pe boierii care refuză să mai subjuge poporul îi judecă formal și îi execută.
- Îl iartă doar pe spătarul Ion Milescu, pentru că are condei iscuit, obligându-l, prin amenințare cu moartea, să scrie un document fictiv cu semnătura lui Ruset, trimițându-l apoi lui Cara Mustafa, ca să-l umbrească pe adversarul său în ochii înaltului demnitar turc.
- Duca este antieroul demonic, fals religios, deoarece se roagă divinității în scopul ajutorului pentru finalizarea planurilor lui sângeroase.
- Duca este tipul domnului nepotrivit, complet dezinteresat de apărarea Moldovei.

Actorul Dan Condurache citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 „Eu voi da seamă de ale mele, câte scriu...”
- 2 Miron Costin: istoricul

Miron Costin- cronicar moldovean

Miron Costin este machiavelist în politică

- Cel care trebuie să răspundă în fața viitorului: “eu voi da seamă de ale mele , câte scriu”. În “Predoslovie” găsim atitudini și trăsături ca: patriotismul, preocuparea pentru originea noastră romanică, convingerea că românii trebuie să iasă din adâncul neștiinței, conștiința că scrisul e dator să slujească adevărul, fiind un act de responsabilitate istorică, încrederea în forța educativă a istoriei, sentimentul unei continuități a efortului de “a scoate la știre a tuturor” istoria poporului român.
- Una dintre mărturii o reprezintă scrierile istoriografice și, într-un mod aparte, predosloviile cronicarilor. Poate că cele mai pilduitoare, expresive și încărcate de sensuri sunt cele datorate lui Miron Costin. Nu doar pentru că ele sunt semantizate suplimentar prin sfârșitul tragic al marelui cărturar, ci mai ales pentru că bogăția lor ideatică și afectivă le conferă caracter emblematic și exponențial.

Citate din G. Călinescu - Istoria literaturii române

limba și literatura română |

- 1 Puncte de reper
- 2 „Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dânsa suntem noi”

Mihai Eminescu - Epigonii

Puncte de reper

- Poezia a apărut în **Convorbiri literare**, IV, 12, 15 august 1870.
- După debutul în **Familia** lui Iosif Vulcan, când putem detecta cu ușurință influența „maestrilor” săi din acel moment, Alecsandri, Bolintineanu sau Heliade, Eminescu va traversa un moment de răscruce, fiind conștient că trebuie să-și găsească propriul drum. Iar **Epigonii** poate fi considerată momentul despărțirii de trecut când, cum spunea Mircea Scarlat, poetul *deplânge ceea ce va face, idealizând ceea ce abandona*, căci supralicitarea trecutului s-a făcut lucid, din motive de strategie literară și nu neapărat din convingerea în valoarea scriitorilor evocați.
- Principala sursă de informații asupra literaturii române i-a oferit-o poetului **Lepturariul românesc** al profesorului său de la Cernăuți, Aron Pumnul, publicat între 1862 și 1865. Versul *S-a întors mașina lumii* este extras dintr-un poem al uitatului, azi, Vasile Bob Fabian, citat în volumul al III-lea al cărții. Prate este amintit de Titu Maiorescu în studiul său din 1869, **Observări polemice**, și, ironic, de Grigore Alexandrescu, în **Satiră. Duhului meu**. Despre Scavinski (*Daniil cel trist și mic*) a povestit Constantin Negruzzi într-o pagină celebră din **Negru pe alb**, pe Beldiman l-ar fi putut întâlni în **Letopiseșele** tipărite de Kogălniceanu, pe Anton Pann cu **O șezătoare la țară** se pare a-l fi avut chiar în bibliotecă. Puțini dintre ei mai contează azi în literatură și nici în epocă nu însemnau prea mult. În scrisoarea către Iacob Negruzzi, care însoțea textul, căci poetul era, în acel moment la Viena, la studii, Eminescu se explică însă astfel: *Dacă în Epigonii veți găsi laude pentru poeți ca Bolliac, Mureșan și Eliade, acelea nu sunt pentru meritul intern a lucrărilor lor, ci numai pentru că într-adevăr te mișcă acea naivitate sinceră, neconștiută cu care lucra ei. Noi, cești mai noi, cunoaștem starea noastră, suntem treji de suflarea secolului, și de-aceea avem atâta cauză de-a ne descuragia.*
- **Epigonii** este așadar o artă poetică scrisă sub influența esteticii maioresciene, sintagma *lustru fără bază* putând fi considerată pe drept cuvânt o „traducere” liberă a formulei critice formă *fără fond*. *Zilele de aur* a scripturilor române au fost pe când poeții scriau într-o limbă dulce ca un fagure de miere, iar pasiunea lor era capabilă să facă valul să cânte și steaua să zboare. În antiteză, noi câmpim ceriul cu stele, noi mângîm marea cu valuri.

Actorul Radu Amzulescu citește din
Istoria literaturii române de G. Călinescu
Regia: Cornel Mihalache

limba și literatura română |

- 1 Lumea ca teatru
- 2 Motivul omului superior

Mihai Eminescu - Glossă

Motivul omului superior

- Se actualizează poetic o cugetare schopenhaueriană referitoare la identificarea trecutului cu viitorul în dimensiunea prezentului etern. Omul, supus trecerii, trebuie să-și trăiască prezentul clipei, irepetabile, supusă însă și ea zădărniceii, căci fericirea rămâne „o mască”, o iluzie.
- Accentele satirei romantice înfierează „mișeii”, care „fac punte la izbândă”, îndemnând omul superior să-și păstreze identitatea cu sine, credința că posterioritatea va păstra autenticele valori.
- Comparația spectacolului amăgitor al lumii cu seducătoarele cântece ale sirenelor, aduce în prim-plan vârtejul amețitor al ispitelor lumești de care însă, omul superior, ca un alt Luceafăr trebuie să se detașeze, prin rațiune, în sfera idealului înalt de viață, eliberându-se de mirajul labirintului sentimentelor.
- **Ataraxia** din finalul Luceafărului, este specifică și omului superior din Glossă. Prin detașarea spirituală, omul superior ajunge la acea stare de autocontemplație recomandată de Schopenhauer, stare ce deschide omului de geniu calea spre Nirvana.

Actorul Ion Caramitru recită din Glossă

• Material pentru clasa a XI-a • Recomandat pentru o oră de predare •

- 1 Geneza interioară a poeziei eminesciene
- 2 Planul oniric
- 3 Motivul oglinzii și al visului
- 4 Motivul zborului

Mihai Eminescu - Luceafărul

Motivul oglinzii și al visului

- Visul romantic - nu visul nocturn sau visul-ideal - este un vis al insomniei sau vis treaz; el este proiectat spre spații astrale și îngemănat cu interioritatea, presupunând regăsirea sinelui.
- La Eminescu, visul e asociat cu **oglindea**: se realizează prin oglindă, cu oglinda sau chiar în oglindă. Când nu e simplă oglindire, adică răsfrângere a elementelor în cristalul oglinzii, oglinda devine obsesia visului. De aceea motivul oglinzii poate fi asociat cu marea temă romantică a visului, subsumându-și numeroase variante: apele (ca oglinzi celeste), ochii, umbra, icoana.
- Pentru Eminescu, oglinda este monada care apropie până la confundare iluzia de real, visul de concret. Oglindă-magică sau oglindă-iluzie, oglindă celestă sau oglindă a sufletului, oglinda din lirica eminesciană face parte din chiar taina lumii.
- Oglinda-magică dar și oglinda-miraj este oglinda prin care Luceafărul comunică cu fata de împărat. Oglinda devine o treaptă între două lumi incompatibile, o apropiere a departelui, a eternului, de obișnuit, de trecător.
- Pierzându-și esența de **monadă** a două lumi opuse, ea rămâne o revelație a verosimilului din vis.

Actorul Mircea Albulescu citează din
G. Călinescu - Istoria literaturii române

limba și literatura română |

- 1 Motivul genezei
- 2 Tema visului
- 3 Motivul lunii. Semnificații
- 4 Tipologia umană

Mihai Eminescu - Scrisoarea I

Captarea atenției - Motivul genezei

- **Scrisoarea I** face parte dintre lucrările din perioada maturității artistice a poetului și este o creație de factură filosofică. Poetul abordează condiția geniului în raport cu posteritatea și cu societatea omenească, surprinzând, în tablouri grandioase, geneza și stingerea universului.
- Pagina de cosmogonie este inspirată din filosofia indiană [*Vedanta*], mai exact din *Imnul creațiunii lumii*, care face parte din culegerea Rigveda. Descrierea poetică a genezei din poemul eminescian are similitudini cu modelul antic indian: „Atunci nici Neființă n-a fost, și nici Ființă,/ Căci nu era nici spațiu, nici cer, și nici stihie, /Avea stăpân și margini pe-atuncea Universul?/ Avea adânci prăpăstii? Dar mare? Nu se știe.”
- Așa cum se revelează din pagina de satiră romantică, geniul capabil de această viziune cosmogonică este supus neînțelegerii unei societăți mediocre care nu recunoaște adevăratele valori, dar este supus și destinului uman trecător, căci, actualizând părerea pesimistă a lui Schopenhauer, Eminescu arată că viața e o iluzie, e un vis: „Căci e vis al neființei universul cel himeric”; „Poți zidi o lume-ntreagă, poți s-o sfărâmi... orice-ai spune,/ Peste toate o lopată de țărână se depune,/ Mâna care-au dorit sceptrul universului și gânduri/ Ce-au cuprins tot universul încap bine-n patru scânduri.”

Actorul Dan Condurache citează din G. Călinescu -
Istoria literaturii române

- 1 Cele 11 elegii
- 2 Nichita despre volumul "11 elegii", 1979
- 3 Nichita despre volumul "11 elegii", 1969
- 4 Nichita despre sentimentul scrisului și pierderea lui

Nichita Stănescu - A cincea elegie

Nichita despre volumul "11 elegii", 1979

- "Pentru cititorul occidental, ciudățenia **acestor poeme** se va vădi nu atât în abstracțiile lor, cât în caracterul lor „absurd”, o noțiune de mult intrată în uz în arta românească, deși cel mai larg cunoscută nouă prin opera lui Eugen Ionescu în teatru și prin Constantin Brâncuși în sculptură. Cititorul trebuie să observe că unele imagini, care ar putea apărea în ochii noștri ca sentimentale sau exagerat de romantice, au mai totdeauna o dublă semnificație, glumeată și parodic - serioasă. Cu toate diferențele de mentalitate culturală, cel mai adesea suntem seduși, rămânând uimiți de adevărul și de sinceritatea plină de grație a acestor poeme: „Spune-mi, dacă te-aș prinde-ntr-o zi, / și ți-aș săruta talpa piciorului, / nu-i așa că ai șchiopăta puțin, după aceea, / de teamă să nu-mi strivești sărutul?””
Mark Irwin, București, 1981, [Introduction, în Ask the Circle to Forgive You. Selected Poems, 1964—1979. Traducere în engleză de Mark Irwin și Mariana Cărpinișan, The Globe Press, Cleveland — New York — London, 1983.]

- *Comentați citatul de mai sus.*

Nichita Stănescu în Yugoslavia

- 1 „Dulce scriere târzie...”
- 2 Poetul ambiguizează sensul existențial
- 3 Lirismul subiectiv

Nichita Stănescu - Testament

Poetul ambiguizează sensul existențial

- **Nichita Stănescu** ambiguizează sensul existențial: „*Încât nu știu cine trăiește – cuvântul poate, poate trupul...*” considerând că „*realul*” scriiturii trebuie să fie „*mărturie*” a existențelor trecute în „*dalbele viituri*” (metaforă-simbol pentru viața veșnică de dincolo de moarte), să fie „*vocala cea mai lungă*”, „*așa/ cu care mortu-l cos de viu*”.
- Astfel, fie existând „*în trup*”, fie fiind în „*cuvânt*”, poetul Nichita Stănescu se află într-un dialog nesfârșit cu cititorii, chiar dacă omul Nichita Stănescu „*pleacă*” spre „*zăpada albă*” a Împărăției lui Dumnezeu, transfigurându-se în făptura spirituală de lumină. Așa cum el însuși afirmă, moartea este o reînviere a ființei în Cuvânt:

„*Eu m-am născut
după ce am murit.
După ce am murit
m-a înviat Cuvântul*”
(*Autoportret*)

Nicolae Breban

Nicolae Breban despre Nichita Stănescu

- Dialogul cu cititorii a fost instituit dintre începutul scriiturii, actul creator nefiind o ascundere a poetului în propriul univers, ci o „*ieșire din ascundere*” cum ar spune **Heidegger**, în vederea dialogului considerat un mod de creație și un mod existențial al poeziei. Nu întâmplător, poetul i se adresează, dedicându-i poezia lui **Gh. Tomozei**: „*Îți scriu cu trupul viața mea*”.
- Așa cum persoana I configurează fie o lirică a eului, fie o lirică a „*măștilor*” și a „*rolurilor*”, tot astfel, persoana a II-a devine o convenție poetică, multiplicându-și sensul gramatical în semnificații sugerate de poezie.
- La Nichita Stănescu, de obicei, persoana a II-a este un interlocutor imaginar (cititorul, prietenul, iubita, mama), sau un interlocutor imaginat ca „*persoană dramatică*” (îngerul, daimonul, nimfa, zeita).
- În poezia „**Testament**”, prezența **interlocutorului Gheorghe Tomozei** îi anulează poetului, poate, teama de singurătate în fața morții.

limba și literatura română |